

Datum

2013-06-24

Handläggare

Camilla Johansson

enheten för miljöprövning och miljötillsyn

camilla.johansson@havochovatten.se

Dnr

5535-12

Direkt

010-698 60 63

Mottagare

Miljödepartementet

103 33 Stockholm

Delredovisning Enskilda avlopp – som avser nya krav i Europaparlamentets och Rådets byggproduktförordning (EU) nr 305/2011

Detta är en delrapportering av det uppdrag som meddelades i Havs- och vattenmyndighetens regleringsbrev för 2013.

Denna redovisning avser små avlopp kopplat till byggproduktförordningens krav som börjar gälla den 1 juli 2013. Redovisningen innefattar däremot inte kostnadseffektiva och konsekvensanalyserade författningsförslag, vilka avses redovisas i september.

Uppdraget

Av regeringens uppdrag som meddelades i regleringsbrevet till Havs- och vattenmyndigheten för år 2013 framgår att:

”Havs- och vattenmyndigheten ska göra en bedömning av omställningstakten gällande enskilda avlopp, där längre gående rening än slamavskiljning idag saknas, och föreslå hur omställningen kan främjas. Ska redovisas till Miljödepartementet senast den 1 mars 2013.”

– Denna del har redovisats 2013-03-01.

”HaV ska vidare i samråd med Boverket och efter samråd med berörda myndigheter utreda nödvändiga förändringar i regelverket kring enskilda avlopp, bl a utifrån EU:s byggproduktförordning (EU) nr 305/2011 och ta fram kostnadseffektiva författningsförslag. Myndigheten ska lämna en konsekvensanalys av lagda förslag. Förändringarna bör leda till en ambitionshöjning för att minska de negativa effekterna på människors hälsa och miljön. En utgångspunkt är att förslagen ska bidra till att nå miljökvalitetsmålet ingen övergödning. Av förslagen ska framgå vilka förändringar som är nödvändiga utifrån bland annat EU:s byggproduktförordning och vad i förslaget som är en ambitionshöjning. Uppdraget ska redovisas till Miljödepartementet senast den 30 juni 2013.”

- Miljöministern beslutade den 21 maj att ge Havs- och vattenmyndigheten förlängd tid för redovisning av regeringsuppdraget till den 15 september 2013. Senast den 30 juni 2013 ska redogörelse avseende byggproduktförordningens krav på CE-märkning för avloppsprodukter göras.

Sammanfattning

Rapporten redovisar att det finns behov av att förtydliga regelverket kring små avlopp med anledning av de krav i byggproduktförordningen (EU) nr 305/2011 som börjar gälla den 1 juli 2013. Rapporten beskriver även de hänsyn som måste tas om regelverket kring små avlopp ändras i framtiden.

Havs- och vattenmyndigheten har i samverkan med Boverket konstaterat att de väsentliga egenskaper som är relevanta för byggprodukter, som ska användas i avloppsanläggningar i Sverige, framgår av Naturvårdsverkets allmänna råd (NFS 2006:7) om små avloppsanordningar för hushållsspillvatten. NFS 2006:7 anger reduktionsgrader för BOD₇, totalkväve och total-fosfor för två olika skyddsnivåer. Dock är det inte enkelt förutsebart när dessa nivåer gäller eller om ytterligare högre skyddsnivå kan gälla, vilket kräver högre prestanda för att nå reduktionskraven.

Med tanke på den osäkerhet som råder hos inspektörer, användare, verksamhetsutövare och bransch om betydelsen av de allmänna råden, är det värdefullt med regler i föreskrifts- eller förordningsform, dvs att NFS 2006:7 ersätts av bindande regler. Dessa bindande regler ska förtydliga när respektive skyddsnivå gäller, när ytterligare krav kan aktualiseras och vad sådana krav konkret innebär.

När föreskrifter eller allmänna råd ska tas fram som berör tekniska regler ska dessa EU-anmälas enligt förordning (1994:2029) om tekniska regler.

Om krav avses ställas på reduktion för fler parametrar än de som omfattas i standarden¹ kan en begäran om mandatändring behöva göras för att möjliggöra att nya harmoniserade bedömningsmetoder tas fram för dessa parametrar. Begäran om mandatändring som grund för EU-kommissionens begäran till det europeiska standardiseringsorganet CEN² görs via kommittén enligt byggproduktförordningen³.

¹ Av kapitlet ”Byggprodukter för avloppsanläggningar” senare i rapporten framgår vilka harmoniserade standarder som finns för byggprodukter som ska användas för avloppsanläggningar.

² CEN: Comité Européen de Normalisation. EN ger ut europeiska standarder med beteckningen EN, de europeiska standarder som ges ut av den svenska medlemmen SIS får beteckningen SS-EN. CEN ska ifråga om byggprodukter på den Europeiska kommissionens

Myndigheterna får inte främja konkurrerande frivilliga certifieringssystem för byggprodukter som täcks av harmoniserade standarder eller av en utfärdad europeiskt teknisk bedömning (ETA⁴). Även i de fall produkterna inte omfattas av en harmoniserad standard eller av ett ETA kan myndigheters främjande av nationella certifieringssystem utgöra potentiella handelshinder.

Om det ställs krav på certifiering för installation av avloppsprodukter måste kraven utformas så att de inte utgör hinder för den fria rörligheten för varor och tjänster.

Byggproduktförordningen och små avlopp

Av byggproduktförordningen framgår att från och med den 1 juli 2013 måste alla byggprodukter⁵ som omfattas av en harmoniserad standard vars samexistensperiod⁶ har löpt ut vara försedda med en prestandadeklARATION och vara CE-märkta⁷(om prestandadeklARATION i bilaga 4). Det finns byggprodukter avsedda för avloppsanläggningar som berörs av regelverket. Om reglerna inte är uppfyllda får produkterna inte säljas i EU:s numera 28 medlemsländer eller i Island, Norge, Lichtenstein, Schweiz och Turkiet.

begäran utarbeta standarder enligt byggproduktförordningen som tillhandahåller metoder och kriterier för att bedöma byggprodukters prestanda i förhållande till deras väsentliga egenskaper. CEN är en av de tre europeiska standardiseringsorganisationerna. De andra är CENELEC och ETSI.

³ Regeringskansliet har utsett vissa personer på Boverket till svenska ledamöter i denna kommitté.

⁴ Med ett ETA som grund kan tillverkaren CE-märka en byggprodukt även om den inte omfattas av en harmoniserad standard, eller där standarden inte passar helt. ETA: fram till utgången av 30 juni 2013, Europeiskt tekniskt godkännande (approval). Från 1 juli 2013 ska det läsas som europisk teknisk bedömning (assessment) för nya ETA som ställs ut med början då.

⁵ Byggprodukt: varje produkt eller byggsats som tillverkas och släpps ut på marknaden för att varaktigt ingå i byggnadsverk eller delar därav och vars prestanda påverkar byggnadsverkets prestanda i fråga om de grundläggande kraven för byggnadsverk. En byggsats är byggprodukt som släppts ut på marknaden av en enda tillverkare som en uppsättning av minst två separata komponenter som måste kombineras för att inkorporeras i byggnadsverk.

⁶ Samexistensperioden är till för att tillverkare ska hinna med allt som krävs innan CE-märkning kan göras och för att få fram de nödvändiga anmälda organen. Medlemsstaterna ska även upphäva eventuella motstridiga nationella standarder och besluta att alla motstridiga bestämmelser ska upphöra att gälla vid utgången av samexistensperioden och ha anpassat sina bestämmelser. Vid slutdatum för standardens samexistensperiod måste CE-märkningen mot standarden vara gjord (olika slutdatum för varje standard). Om perioden slutar efter den 1 juli 2013 måste prestandadeklARATIONEN och CE-märkningen vara gjord först då. Slutar samexistensperioden den 1 juli 2013 eller dessförinnan ska produkten vara CE-märkt den 1 juli 2013, även i Sverige.

⁷ Motsvarande gäller för de produkter som omfattas av en europeisk teknisk bedömning enligt byggproduktförordningen.

Syftet med byggproduktförordningen är att underlätta handel mellan länderna inom den inre marknaden. Det görs genom att alla tillverkare använder samma metoder för att bedöma och beskriva de väsentliga produktegenskaperna och dessutom har en ordnad tillverkningskontroll. Produkten får sedan säljas i alla ovan nämnda länder.

Från och med den 1 juli ska medlemsstaterna kunna informera tillverkare om vilka krav som gäller för användning av byggprodukten inom landet, dvs vilka väsentliga egenskaper enligt standarden som är relevanta och vilken prestanda som behövs för de aktuella egenskaperna.

För att utländska tillverkare av byggprodukter i praktiken ska kunna få tillträde till ett annat lands marknad, måste tillverkaren få veta vad som krävs vid den av tillverkaren avsedda användningen av produkten, i det landet. Därför ska medlemsstaterna ha en fungerande kontaktpunkt⁸ från och med den 1 juli 2013 som lämnar tydlig information till (utländska) tillverkare om landets bestämmelser, som har betydelse för användningen av dessa produkter inom landet ifråga. Sådana krav påverkar vilka egenskaper och prestanda som produkten behöver ha och ska redovisas i prestandadeklarationen.

Nationella krav på byggnader och anläggningar gäller

Det är fortfarande varje enskilt land som bestämmer vilka krav som ska gälla för byggnader och anläggningar inom landet. När det gäller avloppsanläggningar ställs krav både i det svenska byggregelverket och i den svenska miljölagstiftningen. Båda regelverken har betydelse för användningen av byggprodukter så som geotextilier, rör, slamavskiljare, slutna tankar och "minireningsverk". Prestandadeklarationen som medföljer en CE-märkt byggprodukt är därför ett verktyg som miljöhandläggaren kan använda för att bedöma om produkten helt, delvis eller inte alls uppfyller kraven i den svenska miljölagstiftningen, exempelvis det som framgår av NFS 2006:7. Om produktens prestanda inte räcker måste kompletterande åtgärder vidtas för att uppfylla de nationella kraven.

Tillverkaren är ansvarig

Det är byggprodukttillverkaren som är ansvarig för att upprätta den prestandadeklaration som ligger till grund för CE-märkningen. CE-märkningen är inte något godkännande av produkten för avsedd användning, utan tillverkarens bekräftelse av att uppgifterna om produktens prestanda i prestandadeklarationen och i CE-märkningen stämmer med den faktiska. Med hjälp av prestandadeklarationen kan man avgöra om produkten är lämplig för den avsedda användningen i det aktuella projektet.

Boverket ansvarar för marknadskontrollen

Boverket har till uppgift att utöva tillsyn (marknadskontroll) av byggprodukter på den svenska marknaden och kontrollera om de produkter

⁸ Boverket är utsedd av regeringen som kontaktpunkt i Sverige.

som ska vara CE-märkta den 1 juli 2013 verkligen är det. Om en miljöinspektör skulle upptäcka produkter som inte är CE-märkta eller har anledning att tro att de inte har den prestanda som deklarerats, ska inspektören vända sig till Boverket.

Byggprodukter för avloppsanläggningar

Standarderna och de tekniska rapporterna i 12566-serien (figur 1) nedan omfattar små avlopp upp till 50 personekvivalenter för avloppsvatten med både WC och BDT⁹ anslutet. Det finns ingen standard eller teknisk rapport som omfattar produkter med avsedd användning för belastning av enbart BDT-avloppsvatten

Från och med den 1 juli 2013 ska byggprodukter avsedda att användas i avloppsanläggningar och som omfattas av följande harmoniserade standarder vara försedda med en prestandadeklARATION för att få säljas.

Typprovningen sker för exempelvis EN 12566-3 enligt driftsinstruktioner från leverantören och denne är skyldig att se till att produkten åtföljs av bruksanvisningar när den säljs. Tillverkaren kan inte garantera att brukaren följer anvisningarna vid drift.

Under vilka omgivande temperaturer som produkten testas skiljer sig åt bland annat beroende på i vilket EU-land anläggningen testas. Norden har med sitt kallare klimat en lägre processtemperatur och därmed en sämre biologisk processnedbrytning vilket främst påverkar förmågan att rena kväve.

Harmoniserade standarder:

- EN 12566-1, del 1: Fabrikstillverkade slamavskiljare,
- EN 12566-3, del 3: Förtillverkade avloppsanläggningar, och
- EN 12566-4, del 4: Slamavskiljare sammansatta på plats av fabrikstillverkade delar.

I bilaga 2 redovisas ett exempel på en testbeskrivning, i detta fall för EN 12566-3.

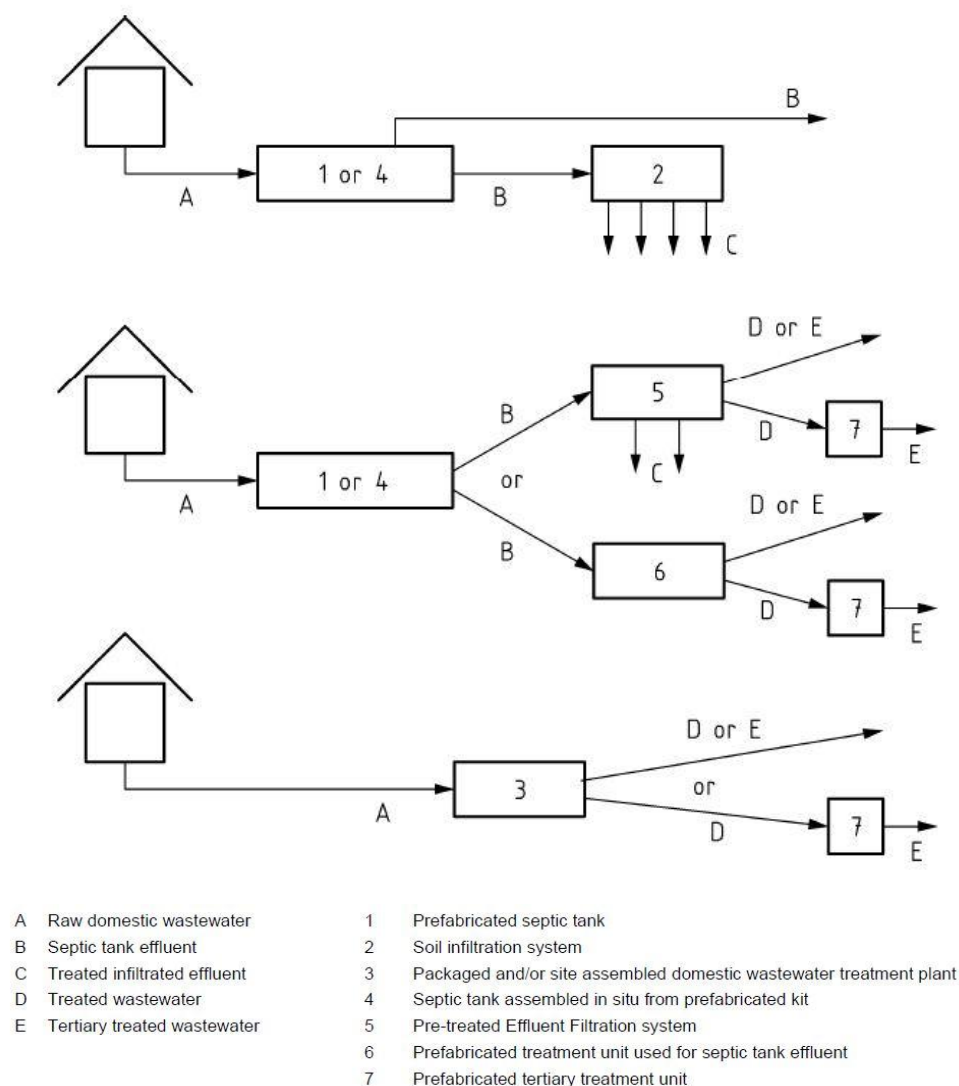
Kommande harmoniserade standarder

Ytterligare två standarder förväntas bli harmoniserade.

- EN 12566-6, del 6: Förtillverkade anläggningar för rening av slamavskilt avloppsvatten, och
- EN 12566-7, del 7: Förtillverkat kompletterande reningssteg.

⁹ BDT - bad-, disk- och tvättavloppsvatten, vari ingår bland annat dusch-, och diskmaskinsvatten

De är antagna av CEN, men innan en standard blir harmoniserad måste den godkännas av Kommissionen och publiceras formellt i Europeiska unionens officiella tidskrift. Del 6 avses publiceras den 28 juni 2013 och kan användas som en harmoniserad standard från 1 november 2013 och måste användas från 1 november 2014, då samexistensperioden slutar. Senast då måste produkter som omfattas av denna standard vara CE-märkta. Det är för närvarande inte känt när del 7, Förtillverkat kompletterande reningssteg är aktuell för publicering som en harmoniserad standard.

Figur 1. Illustration av olika system för avloppsanläggning enligt 12566-serien del 1-7. (Källa SIS)

Delar i 12566-serien som stannar som tekniska rapporter

- Del 2: Infiltration i mark
- Del 5: Pre-treated Effluent Filtration systems¹⁰

Del 2 och 5 är tekniska rapporter som anger hur man bygger upp infiltrations- respektive filtrationssystem och har inte ansetts vara lämpliga som standarder.

Andra byggprodukter som ska vara CE-märkta

När det hänvisas exempelvis till geotextilier, plaströr etc. så ska även dessa produkter vara CE-märkta om det finns harmoniserade standarder för dem.

Andra certifieringssystem för byggprodukter

Eventuella nationella certifieringssystem för produkter eller byggsatser som inte omfattas av harmoniserade standarder enligt byggproduktförordningen kan utgöra faktiska eller potentiella handelshinder för byggprodukter. Särskilt om certifieringen främjas av myndigheter.

Funktionskrav små avlopp

I Boverkets byggregler (föreskrifter och allmänna råd), BFS 2011: 6, avsnitt 6:73, Avloppsvatten, hänvisas beträffande enskilda avlopp till NFS 2006:7. Idag finns det råd kring reduktionsnivåer för BOD₇, totalkväve och totalfosfor för två skyddsnivåer. Råden gäller bara anläggningar som belastas av hushållspillvatten.

NFS 2006:7 anmälades av Kommerskollegium till kommissionen enligt informationsförfarandet beträffande tekniska standarder och föreskrifter i direktiv 98/34/EG (anmälningsnummer 2006/0019/S) och enligt TBT-avtalet i WTO den 16 januari 2006. Inga reaktioner inkom med anledning av anmälan (Kommerskollegiums diarienummer 324-3448-2005). När anmälan gjordes fanns ännu inte den harmoniserade standarden EN 12566-3.

NFS 2006:7 anger följande reduktionsgrader för små avlopp:

¹⁰ Den svenska översättningen har ännu inte offentliggjorts

- Vid normal skyddsnivå en reduktionsgrad på 90% för BOD7 samt 70% för total-fosfor.
- Vid hög skyddsnivå en reduktionsgrad på 90 % för BOD7 samt 90% för total-fosfor och 50% för total-kväve.

Funktionskraven för små avlopp kopplade till skyddsnivå håller på att ses över och förslag redovisas i Havs- och vattenmyndighetens slutrapportering till regeringen den 15 september 2013.

Tillstånd till och tillsyn enligt miljöbalken av små avlopp som berörs av byggproduktförordningen

Hantering av ansökan om inrättande av avloppsanordning enligt 13 § förordning (1998:899) om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd.

Att en byggprodukt avsedd för avlopp är CE-märkt och därmed prestandadeklarerad innebär inte att produkten är godkänd för användning på den sökta lokaliseringen, dvs den plats som sökanden önskar placera produkten på. Vid tillståndsprövning av inrättande av avloppsanläggning så är det sökanden (verksamhetsutövaren) som ska visa att anläggningen uppfyller miljöbalkens krav på rening av avloppsvatten. Det är dock miljöprövningsmyndigheten som ska göra möjligt för sökanden att förstå vilken skyddsnivå med tillhörande reduktionskrav som gäller för fastigheten. I bilaga 3 redovisas de vanligaste frågorna som en miljöhandläggare kan behöva ta ställning till i samband med provning av avloppsanläggning relaterat till CE-märkta byggprodukter i anläggningen.

PrestandadeklARATIONEN och CE-märkningen ska ge tillförlitliga uppgifter om relevanta produkttegenskaper. Med ledning av dessa uppgifter får miljöprövningsmyndigheten avgöra om produkten klarar reningskraven eller behöver kompletteras med ytterligare anordningar eller åtgärder. Prövningsmyndigheten ska i varje enskilt fall detaljerat klargöra för leverantören/sökanden vad som krävs för att tillstånd ska beviljas och varför.

Myndigheten får inte kräva ytterligare provningar/bedömningar eller märkningar i de avseenden som produktens prestanda för väsentliga egenskaper har deklarerats av tillverkaren i enlighet med byggproduktförordningen. Främjande av frivilliga certifieringssystem för byggprodukter kan utgöra handelshinder, särskilt om certifieringen främjas av myndigheter.

Byggprodukter som inte ännu kan CE-märkas får fortfarande säljas. Deras prestanda och egenskaper får verifieras på annat sätt. I avsnitt 1:4 -1:42 Boverkets byggregler, BFS 2011: 6, finns en beskrivning av byggprodukter med bestyrkta egenskaper. Avsnitten ändras från och med den 1 juli 2013

med anledning av byggproduktförordningen så att begreppen ”bedömda egenskaper” och ”teknisk bedömning” används.

Tillsyn av avloppsanläggning under drift

Byggproduktförordningen reglerar villkor vid försäljning av byggprodukter för avsedd användning och inte tillsyn av färdiga byggnadsverk, som exempelvis tillsynen under driften av en avloppsanläggning.

Medlemsstaterna får reglera vem som ska ansvara för att anläggningen under driftskedet uppfyller de nationella kraven och hur tillsynen ska gå till. Miljötillsynsmyndigheten kan kräva provtagning för att kontrollera att anläggningen fortsatt fungerar enligt gällande krav. Däremot får inte denna tillsyn utformas så att den i sig utgör ett faktiskt eller potentiellt handelshinder för byggprodukter.

Typprovningen¹¹ för prestandadeklarationen utförs enligt instruktioner från produktleverantören. Om fastighetsägaren (verksamhetsutövaren) som låtit installera produkten inte sköter anläggningen enligt leverantörens instruktioner garanteras inte prestandan. Därför kan tillsynsmyndigheten ställa krav på egenkontroll när anläggningen är i drift.

Behov av förändringar i regelverket kring små avlopp

Det behövs ett förtydligande om när respektive skyddsnivå gäller, när ytterligare krav kan aktualiseras och vad sådana krav konkret innebär.

Behov av bindande regler

Det råder osäkerhet hos inspektörer, användare, verksamhetsutövare och branschen om betydelsen av NFS 2006:7. Därför är det värdefullt med regler i föreskrifts- eller förordningsform. Det underlättar att SS-EN 12566-3 ändrats ifråga om ZA-bilagan¹², så att där nu uttryckligen framgår att reduktionsgrad för totalfosfor och för totalkväve ska uppges vid CE-märkning, i de länder där det är aktuellt (som har krav på sådan reduktion).

Behov av förutsebara skyddsnivåer kopplat till funktionskrav

Enligt vattenmyndigheternas åtgärdsprogram enligt

¹¹ Byggproduktförordningen använder begreppet bestämning av produkttypen. Det kan ske på grundval av typprovning, typberäkning, tabellerade värden eller beskrivande dokumentation av produkten,

¹² I ZA-bilagan, som är den harmoniserade delen av standarden, finns en tabell med en bruttolista över alla egenskaper som är väsentliga i åtminstone något EU-land. Alla dessa väsentliga egenskaper ska listas i prestandadeklarationen. För vilka egenskaper som prestanda behöver deklarerar, efter en bedömning enligt metoder som anges i ZA-bilagan, beror på bestämmelserna i det land där produkten ska säljas. I detta fall bestämmelser med krav på en avloppsanläggning som berör byggprodukten ifråga. Deklareras ingen prestanda för en viss egenskap ska detta framgå genom skrivningen NDP, No Performance Determined, ingen prestanda fastställd.

vattenförvaltningsförordningen (2004:660) behöver kommunerna ställa krav på hög skyddsnivå för enskilda avlopp som bidrar till att en vattenförekomst inte uppnår, eller riskerar att inte uppnå, god ekologisk status med avseende på övergödning. Detta kommer vara nödvändigt med avseende på byggproduktförordningens ökade behov att förtydliga när respektive skyddsnivå gäller. Det finns kommuner som har både lägre och högre funktionskrav kopplat till skyddsnivåer än de anvisningar som finns i NFS 2006:7, vilket gör det svårt att förutse vilka olika skyddsnivåer och olika funktionskrav som gäller. Havs- och vattenmyndigheten arbetar med att ta fram förslag till nytt regelverk för små avlopp, upp till 200 personekvivalenter, för hushållsspillvatten. Förslaget kommer även att innefatta bl.a. kriterier för när hög skyddsnivå ska gälla och vilka funktionskrav som kopplas till skyddsnivåerna.

Vad innebär införande av framtida funktionskrav på avloppsanläggningar för prestandadeklarationen?

Det kan föreligga olika situationer om en medlemsstat, i detta fall Sverige, vill ställa nya krav på avloppsanläggningar. Nedan listas de frågor som Havs- och vattenmyndigheten berör i regeringsuppdraget om små avlopp inför slutredovisningen den 15 september.

Om kraven avser egenskaper som ryms i det existerande mandatet för produkter inom avloppsområdet, ska den europeiska standardiseringsorganisationen CEN ta fram bedömningsmetoder för dessa egenskaper. Då kan bästa sättet vara att de berörda nationella myndigheterna åter engagerar sig i standardiseringsarbetet och på så sätt bidrar till att sådana metoder tas fram.

Nya parametrar

Alla krav måste vara mätbara, dvs. det måste vara möjligt att ta fram metoder för att visa på reduktionsgrad eller utsläppshalter för de nya tillkommande parametrarna.

Om de nya kraven handlar om helt nya parametrar, (ex. smittämnen, läkemedelsrester) som inte ryms i mandatet och därför inte kan tas omhand av bedömningsmetoder i harmoniserad standard, så föreligger ett behov av att ändra mandatet. Sådana frågor tas upp i den ständiga byggkommittén¹³ genom landets representanter, som underlag för begäran om mandatändring. I princip har medlemsstaterna rätt att få sina regulativa

¹³ Den ständiga byggkommittén ligger under EU-kommissionens enhet för byggprodukter på direktoratet för näringsliv. Kommittén har numera en rådgivande uppgift mot EU-kommissionen enligt Lissabonfördraget, som medförde att kommitténs beslutanderätt togs bort. Kommissionen föreslår hur byggproduktdirektivet i detalj ska genomföras, än så länge, och lyssnar också på medlemsstaternas förslag som rör bland annat standardiseringsuppdrag.

behov av gemensamma bedömningsmetoder tillgodosedda. I annat fall skapas nya handelshinder då produkternas egenskaper inte kan bedömas och redovisas på ett harmoniserat sätt.

De tilltänkta nya reglerna måste anmälas enligt 98/34-förfarandet innan de antas.

Om det inte anses vara möjligt att få till bedömningsmetoder för en föreslagen parameter så kommer mandatändring inte att ske.

Som exempel för en eventuell framtida parameter utreder Havs- och vattenmyndigheten behov av reducerande krav på smittämnen. Frågan kring krav på rening av smittskyddsämnen och möjligheten att få in provning av mikroorganismer inom standardprovningen för denna typ av anläggningar har diskuterats i vissa arbetsgrupper¹⁴ som är kopplade till den tekniska kommittén CEN/TC 165 "Wastewater engineering". Smittämnen är dock inte med som en parameter i testprovningarna då det fortfarande inte är någon medlemsstat som anmält frågan.

Andra reduktionskrav

Om det blir andra reduktionskrav på befintliga parametrar som tas upp i NFS 2006:7 påverkas inte prestandadeklarationen så länge det anges som reduktionsgrader för de befintliga parametrarna. Ska det däremot ändras till utsläppshalter, exempelvis mg/l, behöver detta anmälas enligt 98/34 förfarandet innan de antas.

Fler skyddsnivåer än hög och normal

Om det blir fler skyddsnivåer, påverkar det inte standardens provningsförfarande eller processen kring CE-märkningen av byggprodukterna. Om det blir fler skyddsnivåer med tillhörande funktionskrav blir det enklare för produktleverantörerna att informera om för vilka skyddsnivåer deras produkt kan användas.

Vad innebär det om det ställs krav på certifierade installatörer?

Tjänstedirektivet¹⁵ måste beaktas vid främjande av frivilliga certifieringssystem av utförare mm. Särskilt om sådan certifiering beaktas av myndigheter vid tillståndsprövning eller frekvensen för tillsyn. Eventuella certifieringsordningar för utförande av tjänster vid installation/anläggande av markbäddar, infiltrationsbäddar etc. kan utgöra hinder för den fria rörligheten. Boverket rekommenderar att Swedacs och Kommerskollegiums synpunkter inhämtas. Om det finns behov av krav på

¹⁴I varje teknisk kommitté kan det finnas arbetsgrupper. I TC 165 finns arbetsgrupper som arbetar fram underlag för standarderna inom familjen 12566. Bland annat har Working Group 41 för TC 165 diskuterat smittskyddsämnen.

¹⁵EU:s tjänstedirektiv anger vilka regler och villkor som ska gälla för tjänsteleverantörer som vill etablera sig eller utföra tillfälliga tjänster på EU:s inre marknad. För att underlätta fri rörlighet i hela EU/EES området ska medlemsländerna vidta olika åtgärder som syftar till att ta bort tung och onödig byråkrati, förenkla administrationen för tjänsteleverantörer och stärka tjänstemottagarnas rättigheter

certifiering för att installera avloppsanläggningar konsekvensanalyseras detta i sådant fall och tas med i slutrapporteringen.

Tidpunkt för att informera om nya regler

För regler som påverkar varor ska det informeras innan reglerna antas enligt 98/34-direktivet (5-12 månader). Men vid tjänstedirektivet räcker det att göra det i efterhand. Kommerskollegium bör i båda fallen få förslagen senast i samband med remissförfarandet.

Vägledning och tillsynsvägledning gällande byggprodukter som avses användas i en avloppsanläggning

Vägledning och tillsynsvägledning för kommunerna

I syfte att ge vägledning till kommunerna avseende de nya byggproduktreglerna och dess koppling till enskilda avlopp tog Sveriges kommuner och landsting (SKL), Boverket och Havs- och vattenmyndigheten fram frågor och svar vilka finns redovisade på Boverkets webbplats (www.boverket.se/avlopp). Boverket ansvarar för svaren och att informationen hålls uppdaterad. Havs- och vattenmyndigheten länkar från sin webbplats till Boverket.

Informationsbrev har gått ut till kommunerna via SKLs nyhetsbrev samt Tillsynsnytt. Avloppsguiden AB har meddelat sina medlemmar, vilket bl.a. omfattar ca 210 av landets 290 kommuner.

Vägledning till teknikleverantörer

Det finns information på Boverkets webbplats främst riktat till tillverkare, men även till importörer, distributörer (inkl detaljhandel, grossisthandel mm), byggherrar (användare) och projektörer. Boverket har också tagit fram en broschyr som heter CE-märk nu! samt informationsfilmer. Boverket har också hållit ett stort antal seminarier över hela landet. Branschen har tagit fram informationsmaterial, bl.a. VVS-fabrikanterna. Artiklar har förekommit i flera medier såsom VVS-forum. Kursdagar har anordnats av ett antal branscher, exempelvis betongbranschen.

Vägledning till fastighetsägare som ska köpa avloppsprodukter

Just nu finns det inte någon specifik information framtagen på nationell nivå riktad till fastighetsägaren, trots att det berör väldigt många. De lokala miljökontoren och bygghandlarna bör informera om detta i samband med att ansökningshandlingar för miljöprövning lämnas ut för inrättande av avloppsanläggning samt anmälan enligt plan- och bygglagen.

Bilagor:

Bilaga 1: En jämförelse av vad som ska provas för EN-12566-3

Bilaga 2: Exempel på en testbeskrivning (EN-12566-3)

Bilaga 3: Vanliga frågor för miljöinspektörens arbete

Bilaga 4: Om prestandadeklaration

BILAGA 1

En jämförelse av vad som ska provas enligt bilaga B i den frivilliga delen av standarden EN-12566-3, vilka egenskaper och prestanda som ska/kan redovisas vid CE-märkning enligt den harmoniserade delen (ZA-bilagan) av standarden och NFS 2006:7

Parameter	Standard 12566-3 Bilaga B	Standard 12566-3 ZA-bilagan	NFS 2006:7 normal skyddsnivå, miljöskydd	NFS 2006:7 hög skyddsnivå, miljöskydd
Reningseffektivitet				
BOD	Ja, alltid	Ja, i % tillsammans med den totala organiska belastningen som testats (kg BOD x/d)	Minst 90% reduktion av BOD7	Minst 90% reduktion av BOD7
COD	Ja, alltid	Ja, i % tillsammans med den totala organiska belastningen som testats		
SS	Ja, alltid	Ja, i % tillsammans med den totala organiska belastningen som testats		
Temp i vätskan	Ja, alltid			
Total energiförbrukning	Ja, alltid			
Dagligt hydrauliskt flöde	Ja, alltid			
pH	Ja, om så erfordras			
Konduktivitet	Ja, om så erfordras			
Kväveparametrar	Ja, om så erfordras			Minst 50% reduktion av tot-N
Totalfosfor	Ja, om så erfordras		Minst 70% reduktion av tot-P	Minst 90% reduktion av tot-P
Hydrauliska flödet per timme	Ja, om så erfordras			

Löst syrekonzentrati on	Ja, om så erfordras			
Slamproduktion	Ja, om så erfordras			
Temp i omgivningen	Ja, om så erfordras			
Behandlingskapacitet				
Nominell organisk daglig belastning		Ja, i kg BOD x /dag		
Nominellt hydrauliskt dagligt flöde (Q _N)		Ja, i m3 avlopps- vatten/dag		
Vattentäthet		Ja, Pass/Fail	Avloppsanordni ngen är, med undantag för eventuell infiltrerande del, tät för att hindra in- och utläckage av vatten.	Avloppsanordni ngen är, med undantag för eventuell infiltrerande del, tät för att hindra in- och utläckage av vatten.
Bärförmåga		Ja, uttryckt som krossmotstånd eller maximal deformations-last, eller som Pass/Fail enligt en alternativ metod i standarden		
Hållbarhet		Ja, Pass/Fail		
		Krav i CPR	Grundkrav i NFS	Grundkrav i NFS
Drift- och underhållsinstr uktion	Drift- och underhålls - instruktio n ska tillhanda- hållas det lab som testar produkten .	Enligt art 11.6 i förordning (EU) nr 305/2011, byggproduktförord ningen, (CPR), som är tillämplig från 1 juli 2013, ska tillverkare se till att bruksanvisningar och säkerhetsföreskrift er följer med produkten. Även näringsidkare i försäljningsledet ska se till att nämnda handlingar finns med produkten ända till	En drift- och underhållsinstru ktion för avloppsanordnin gen bör innehålla de uppgifter som är nödvändiga att känna till för att kunna säkerställa anordningens funktion. Detta bör anses innefatta: 1) uppgifter om hur anordningen normalt används och vilka åtgärder detta	En drift- och underhållsinstru ktion för avloppsanordnin gen bör innehålla de uppgifter som är nödvändiga att känna till för att kunna säkerställa anordningens funktion. Detta bör anses innefatta: 1) uppgifter om hur anordningen normalt används och vilka åtgärder detta

		slutanvändaren. Bruksanvisningar och eventuella säkerhetsföreskrifter ska vara skrivna på svenska vid försäljning här i landet.	förutsätter; 2) vilka avsnitt/delar av anordningen som kräver regelbunden skötsel och observation, vad som ska göras i detta sammanhang och hur ofta; 3) vad man ska göra i fråga om de vanligaste felen på anordningen; 4) kontaktuppgifter till den som planerat och byggt systemet och, när så bedöms relevant, den som svarar för underhåll, service och övervakning, samt uppgift om eventuellt serviceavtal; 5) en journal, vari införs större åtgärder som vidtagits för att säkerställa och dokumentera anordningens funktion. Drift- och underhållsinstruktionen bör hållas aktuell och uppdateras vid förändringar av användningen eller i anordningen.	förutsätter; 2) vilka avsnitt/delar av anordningen som kräver regelbunden skötsel och observation, vad som ska göras i detta sammanhang och hur ofta; 3) vad man ska göra i fråga om de vanligaste felen på anordningen; 4) kontaktuppgifter till den som planerat och byggt systemet och, när så bedöms relevant, den som svarar för underhåll, service och övervakning, samt uppgift om eventuellt serviceavtal; 5) en journal, vari införs större åtgärder som vidtagits för att säkerställa och dokumentera anordningens funktion. Drift- och underhållsinstruktionen bör hållas aktuell och uppdateras vid förändringar av användningen eller i anordningen.
Larm			Avloppsanordningen är, i den mån det behövs, försedd med larm om det uppstår drift-, eller andra	Avloppsanordningen är, i den mån det behövs, försedd med larm om det uppstår drift-, eller andra

			funktionsstörningar. Ett larm bör alltid finnas som varnar innan en sluten behållare för avloppsvatten har blivit full.	funktionsstörningar. Ett larm bör alltid finnas som varnar innan en sluten behållare för avloppsvatten har blivit full.
Provtagningsmöjlighet	Provtagning av såväl in- som utgående vatten ska göras		Det finns möjlighet att ta prov på det avloppsvatten som kommer ut från anordningen i annat fall än när avloppsvattnet leds till en sluten behållare.	Det finns möjlighet att ta prov på det avloppsvatten som kommer ut från anordningen i annat fall än när avloppsvattnet leds till en sluten behållare.
Hälsoskydd i NFS				
Hälsoskydd A			Utsläpp av avloppsvatten medverkar inte till en väsentligt ökad risk för smitta eller annan olägenhet, t.ex. lukt, där människor kan exponeras för det, exempelvis genom förorening av dricksvatten, grundvatten eller badvatten.	Utsläpp av avloppsvatten medverkar inte till en väsentligt ökad risk för smitta eller annan olägenhet, t.ex. lukt, där människor kan exponeras för det, exempelvis genom förorening av dricksvatten, grundvatten eller badvatten.
Hälsoskydd B			Den hantering av restprodukter från anordningen som äger rum på fastigheten, kan skötas på ett hygieniskt acceptabelt sätt.	Den hantering av restprodukter från anordningen som äger rum på fastigheten, kan skötas på ett hygieniskt acceptabelt sätt.
Hälsoskydd C				Ytterligare skyddsåtgärder utöver den huvudsakliga reningen i anordningen vidtas. Exempelvis kan det finnas behov

				av att förbjuda vissa utsläpp, att göra utsläppspunkten mer svårtillgänglig, att öka anordningens robusthet eller att lägga till reningssteg som ytterligare reducerar föroreningsinnehållet, ökar uppehållstiden, utjämnar varierande flöden eller tar emot eventuellt bräddat vatten.
Miljöskydd i NFS				
Begränsning av vattenanvändning			Teknik som begränsar användningen av vatten används, t.ex. vattensnåla armaturer.	Teknik som begränsar användningen av vatten används, t.ex. vattensnåla armaturer.
Fosfatfria produkter används			Fosfatfria tvättmedel och fosfatfria hushållskemikalier används.	Fosfatfria tvättmedel och fosfatfria hushållskemikalier används.
Återvinning av näringsämnen			Avloppsanordningen möjliggör återvinning av näringsämnen ur avloppsfraktioner eller andra restprodukter.	Avloppsanordningen möjliggör återvinning av näringsämnen ur avloppsfraktioner eller andra restprodukter.
Smittrisk för djur			Åtgärder vidtas för att minimera risk för smitta eller annan olägenhet för djur.	Åtgärder vidtas för att minimera risk för smitta eller annan olägenhet för djur.

BILAGA 2

Exempel på en Testbeskrivning, i detta fall EN 12566-3

Fråga: Hur går ett test av ett minireningsverk till?

Svar: I de olika standarderna för olika avloppskomponenter finns beskrivet vad som ska testas och hur det ska gå till. Bl.a. testas vattentäthet, luftgenomsläpplighet och hållbarhet. När det gäller test av reningseffektiviteten av minireningsverk enligt standard 12566-3 står bl.a. följande:

Anläggningen ska installeras på ett sätt som är representativt för normala förhållanden samt skötas i enlighet med tillverkarens skötselinstruktioner. Ett fullständigt test tar X+38 veckor att genomföra. X är det antal veckor som tillverkaren anger att det tar innan anläggningen ger normala operativa resultat.

Under större delen av testperioden på 38 veckor belastas anläggningen med normalt flöde, men vissa angivna veckor underbelastas anläggningen, vissa veckor överbelastas den och under två veckor stoppas ingående vatten helt. Exakt schema för hur belastningen varierar under testperioden finns i standarden. Det finns också beskrivet hur flödet ska variera under dygnet för att likna ett hushålls vattenanvändningsvanor. Ett strömavbrott på 24 h sker efter drygt halva testperioden.

Ingående vatten provtogs och analyseras för att kontrollera att det verkligen är ett vatten med avloppsegenskaper som tillförs. Proven som tas på såväl ingående som utgående vatten är flödesbaserade blandprover under 24 h. Provtagning och analys på in- och utgående vatten görs för att se reningsgraden. Provtagning sker vid 26 tillfällen utspritt under testperioden. Medelvärde av 20 analysers reningsgrader, provtagna vid normal belastning räknas ut för varje parameter.

Följande parametrar ska övervakas i ingående och utgående vatten:

BOD och COD

SS

temperatur (i vätskan)

total energiförbrukning (om det är tillämpligt)

dagligt hydrauliskt flöde

Följande parametrar kan också mätas om så erfordras:

pH

konduktivitet

kväveparametrar

totalfosfor

hydrauliska flödet per timme

löst syrekonzentration

slamproduktion

omgivande lufttemperatur

BILAGA 3

Vanliga frågor (FAQ) för miljöinspektörens arbete

Ordlista

Byggprodukt: varje produkt eller byggsats som tillverkas och släpps ut på marknaden för att varaktigt ingå i byggnadsverk eller delar därav och vars prestanda påverkar byggnadsverkets prestanda i fråga om de grundläggande kraven för byggnadsverk.

Byggsats: byggprodukt som släppts ut på marknaden av en enda tillverkare som en uppsättning av minst två separata komponenter som måste kombineras för att inkorporeras i byggnadsverk.

CEN: Comité Européen de Normalisation (CEN) är en av de tre europeiska standardiseringsorganisationerna. De andra är CENELEC och ETSI.

ETA: fram till utgången av 30 juni 2013, Europeiskt tekniskt godkännande (approval). Från 1 juli 2013 ska det läsas som europisk teknisk bedömning (assessment) för nya ETA som ställs ut med början då. Med ett ETA som grund kan tillverkaren CE-märka en byggprodukt även om den inte omfattas av en harmoniserad standard, eller där standarden inte passar helt. Att begära ett ETA hos ett tekniskt bedömningsorgan är frivilligt för tillverkaren. Organen utses av sina respektive medlemsländer efter att ha bedömts ha tillräcklig kompetens och oberoende av partsintressen.

1. Vad kommer CE-märkningen innebära för oss handläggare?

Svar 1. Handläggarens bedömning underlättas genom tillförlitliga uppgifter i prestandadeklarationen om produktens prestanda ifråga om t ex reningsförmåga och andra väsentliga egenskaper. Man får också reda på vilka egenskaper som inte redovisas: då skrivs NPD (No Performance Determined, ingen prestanda fastställd) för den egenskapen. Sådana egenskaper får verifieras på annat sätt av den sökande.

Från den 1 juli 2013 ska produkten ha en prestandadeklaration för att få CE-märkas och den ska medfölja CE-märkta produkter. Den som ansöker ska kunna förse handläggaren med prestandadeklarationen i aktuella fall.

2. Ska jag som miljöhandläggare granska något kopplat till CE märkning av avloppsprodukter i samband med provning? Hur ska jag i så fall granska? Var hittar jag information?

Svar 2. Du ska läsa prestandadeklarationen och se om de värden som uppges där motsvarar kraven på anläggningen, beroende på skyddsnivå vid lokaliseringen, eller bedöma om det behövs ytterligare åtgärder, t ex i form av en bädd. Den som ansöker måste då visa på hur kraven ska uppfyllas för hela anläggningen.

I prestandadeklaration ska tillverkaren lista alla de väsentliga egenskaper som kan bedömas med hjälp av standarden. För alla de egenskaper som tas upp i en särskild tabell (ZA.1) i standarden och som berörs av regler i det land där produkten ska säljas ska prestanda uppges. Antingen en beskrivning, ett värde, klass, pass/fail eller NPD, No Performance Determined, ingen prestanda fastställd. I de fallen saknas alltså uppgifter om produktens egenskaper och den sökande måste på annat sätt visa hur kraven på hela anläggningen ska uppfyllas. Det får då bli i form av t ex reningsfunktion hos ytterligare ett reningssteg eller en markbädd. Det kan vara bra att känna till att en försäkran om överensstämmelse (Declaration of Conformity, DoC), från 1 juli 2013 ersätts av prestandadeklarationen enligt byggproduktförordningen. Byggproduktdirektivet upphör att gälla den 1 juli 2013 och därmed förlorar en DoC sin rättsverkan. Miljöinspektören ska inte efterfråga testrapporter som ligger till grund för tillverkarens prestandadeklaration. Myndighetsgranskning av teknisk dokumentation som ligger till grund för uppgifterna i en prestandadeklaration får endast göras av Boverket som är marknadskontrollmyndighet för byggprodukter i Sverige.

3. Måste komponenterna vara CE märkta för att jag ska kunna bevilja tillstånd för avlopp? Varför?

Svar 3. Nej. Det är inte miljöinspektörens roll att kontrollera om produkter är CE-märkta eller inte. Men det kan vara bra att känna till att från den 1 juli 2013 ska "avloppsprodukter" som omfattas av följande harmoniserade standarder vara CE-märkta och försedda med en prestandadeklaration för att få säljas:

- EN 12566-1, del 1: Fabrikstillverkade slamavskiljare,
- EN 12566-3, del 3: Förtillverkade avloppsanläggningar, och
- EN 12566-4, del 4: Slamavskiljare sammansatta på plats av fabrikstillverkade delar.

Arbete pågår med ytterligare två standarder i 12566-serien som förväntas bli harmoniserade; EN 12566-6, del 6: Förtillverkade anläggningar för rening av slamavskilt avloppsvatten, och EN 12566-7, del 7: Förtillverkat kompletterande reningssteg. De har antagits av CEN. Innan en standard kan bli harmoniserad måste den godkännas av Kommissionen och publiceras i EU:s officiella tidskrift, EUT. Avsikten är att publicera EN 12566-6 i EUT den 28 juni 2013 och att den ska kunna användas som harmoniserad standard från 1 november 2013 och ha ett slut på samexistensperioden den 1 november 2014. Senast då måste produkter som omfattas av denna standard ha en prestandadeklaration och vara CE-märkta. Vi informerar när vi vet mer om tidplanen för EN 12566-7.

Del 2: Infiltration i mark och del 5: Pre-treated Effluent Filtration systems är tekniska rapporter som anger hur man bygger upp infiltrations- respektive filtrationssystem och anses inte vara lämpliga som standarder. När det i dessa tekniska rapporter hänvisas exempelvis till geotextilier,

plaströr etc. så ska dessa produkter vara CE-märkta om det finns harmoniserade standarder för dem.

4. Vilka komponenter i en avloppsanläggning CE märks?

Svar 4. De komponenter och produkter som omfattas av en harmoniserad standard, se svar på fråga 3.

5. Vilka tester görs för de olika komponenterna?

Svar 5. En harmoniserad standard för byggprodukter består av metoder och kriterier för bedömning av byggprodukters prestanda så att egenskaperna beskrivs på ett gemensamt europeiskt sätt. Vilka bedömningsmetoder som ska användas anges i standarden. EU-länderna och deras myndigheter får inte efterfråga andra provningar eller bedömningar än de som anges i en harmoniserad standard för byggprodukter. Resultatet av provningarna/bedömningarna redovisas av tillverkaren i prestandadeklarationen.

Vilka uppgifter avseende provningar respektive fortlöpande tillverkningskontroll som ska göras av tillverkaren eller av ett anmält organ framgår av standarden och har bestämts av medlemsstaterna. Ett organ som anmälts av en medlemsstat ska göra provning för en bestämning av produkttypen (första typprovning) när det gäller t ex reningsförmåga hos förtillverkade avloppsanläggningar som omfattas av (SS-) EN 12566-3.

6. Vore bra med en kortfattad sammanställning om vad CE-märkningen innebär och inte innebär (m.a.p. små avlopp) och förslag på hur information från märkningen kan användas av husägare, entreprenörer och myndigheter.

Svar 6. CE-märkning av en byggprodukt betyder inte att den är godkänd för avsedd användning i alla länder. CE-märkningen är tillverkarens bekräftelse av att uppgifterna om produkten i prestandadeklarationen och i CE-märkningen stämmer med den faktiska prestandan. Med ledning av dessa uppgifter får man avgöra om produkten är lämplig i det aktuella projektet. Se också svar ovan och mer information finns hos Boverket på <http://www.boverket.se/Bygga--forvalta/CE-markning-och-marknadskontroll/Korta-fakta-om-CE-markning/>
<http://www.boverket.se/Bygga--forvalta/CE-markning-och-marknadskontroll/Byggherrar-och-projektorer/>

7. Beviljade tillstånd som gäller i 2 år (specifik produkt anges ju i tillståndet, och som omfattas av reglerna) – söka nytt tillstånd om produkten inte har CE-märkning? Vem bör följa upp detta? Miljö eller bygg? (Antar att det hamnar på MK i och med prövande myndighet och tillsynsmyndighet).

Svar 7. Kommunens beslut gäller i två år och måste inte omprövas pga. att de produkter som avses installeras ska säljas som CE-märkta. Men det är bra om miljöhandläggaren informerar Boverket om eventuella misstankar att en produkt säljs utan CE-märkning när den borde vara märkt. (Jfr svar på fråga 3.) Det är Boverket som är ansvarig myndighet för marknadskontroll av byggprodukter i Sverige.

8. Hur ställer vi oss till de produkter som redan är inrättade och icke är CE-märkta?

Svar 8: Produkter som ingår i en avloppsanläggning berörs av tillsynen av denna enligt miljöbalkens regelverk. Reglerna om CE-märkning är tillämpliga när byggprodukter säljs.

9. Om någon redan köpt ex. en slamavskiljare som saknar CE märkning, hur gör jag då som handläggare?

Svar 9. Ansökan får bedömas på vanligt sätt och det är den sökande som ska visa på att anläggningen kommer att uppfylla kraven som gäller för lokaliseringen, exempelvis normal eller hög skyddsnivå.

10. Är det tillståndsmyndigheten (MHN/MK) som ska kolla upp att produkten omfattas av CPR och är CE-märkt i samband med tillståndsprövningen? Eller är det information till fastighetsägaren som gäller och sedan upp till fastighetsägaren att kolla upp?

Svar 10 . Det är sökande som ska visa att anläggningen uppfyller kraven. Det är inte miljöinspektörens roll att kontrollera om produkten är CE-märkt eller inte. Men det kan vara bra att känna till att från den 1 juli 2013 ska avloppsprodukter som omfattas av följande harmoniserade standarder vara CE-märkta och försedda med en prestandadeklaration för att få säljas:

- EN 12566-1, del 1: Fabrikstillverkade slamavskiljare,
- EN 12566-3, del 3: Förtillverkade avloppsanläggningar, och
- EN 12566-4, del 4: Slamavskiljare sammansatta på plats av fabrikstillverkade delar.

Se i övrigt svar på fråga 3 och 7.

11. Har vi ansvar att ta reda på om en produkt är CE-märkt innan vi godkänner inrättande?

Svar 11: se svar på fråga 10.

12. Förändras någonting för de produkter som inte omfattas av standarden? Om inte är detta mycket viktigt att kommunicera. Exempelvis testas inte infiltration och markbädd eller BDT-system enligt standarden idag.

Svar 12. Se svar på fråga 3 om vilka harmoniserade standarder på området som finns nu och vilka ytterligare som kan förväntas. Det är

bara byggprodukter som omfattas av en harmoniserad standard eller av ett sk. ETA (som tillverkaren frivilligt ansökt om) som är möjliga att CE-märka.

När det gäller krav i byggreglerna, se BBR avsnitt 2:3 allmänt om byggande och specifikt 2:31 projektering.

2:31 Projektering och utförande

Allmänt råd

För att säkerställa att byggnader blir projekterade och utförda enligt gällande regler bör byggherren i ett tidigt skede överväga behovet av relevant kompetens för respektive uppgift som tillsammans med förutsättningarna för projektering och utförande presenteras som underlag för kontrollplanen. När beräkningar används vid projekteringen bör de baseras på modeller som i rimlig utsträckning beskriver byggnadsdelens egenskaper vid aktuell påverkan eller avsedd användning. Beräkningen bör ske med ingångsparametrar som beskriver den påverkan byggnadsdelen eller systemet i drift förväntas utsättas för och de materialegenskaper som byggnadsdelen förväntas ha under den avsedda brukstiden. Beräkningsmodellen bör även ta hänsyn till normala utförandetoleranser. Om osäkerheten i en beräkningsmodell, ingångsparametrar eller i tillgängliga mätmetoder är stor bör hänsyn tas till detta.

När projektering baseras på beprövade lösningar bör det säkerställas att förutsättningarna i det aktuella fallet stämmer överens med förutsättningarna för den beprövade lösningen eller att det utretts att konsekvenserna av en avvikelse inte påverkar byggnadsdelens funktion menligt.

Projekteringen bör redovisas på ritningar och i andra handlingar på ett sådant sätt att det kan verifieras att kraven i dessa föreskrifter uppfylls. Utifrån upprättade projekteringshandlingar bör avvikelser från nominella mått inte överstiga gällande toleranser. Avvikelser från projekteringshandlingarna eller åtgärder som inte anges på någon projekteringshandling bör inte göras förrän det klarlagts att byggnadsdelens funktion inte äventyras. Samråd bör ske med den som ansvarar för projekteringshandlingarna. Vid ändring av en byggnad, där förhållandena och utförandena inte är kända i förväg, är det särskilt viktigt att ha tillgång till erforderlig kompetens, som är verksam med uppföljning vid utförandet. Vilken kompetens som behövs avgörs utifrån byggnadens förutsättningar och åtgärdernas art.

(BFS 2011:26).

13. Vilka produkter (i synnerhet minireningsverk) omfattas inte av standarden? En produktöversikt som visar detta vore bra.

Svar 13. Se svar på fråga 3 om vilka harmoniserade standarder på området som finns nu och för vilka det pågår arbete med att ta fram.

14. Fosforfilter och kompletterande kemikaliesteg – finns tidplan för att dessa produkter omfattas av harmoniserad standard?

EN 12566-6, del 6: Förtillverkade anläggningar för rening av slamavskilt avloppsvatten, och EN 12566-7, del 7: Förtillverkat kompletterande reningssteg, har antagits av CEN. Innan en standard kan bli

harmoniserad måste den godkännas av Kommissionen och publiceras i EU:s officiella tidskrift, EUT. Avsikten är att publicera EN 12566-6 i EUT den 28 juni 2013 och att den ska kunna användas som harmoniserad standard från 1 november 2013 och ha ett slut på samexistensperioden den 1 november 2014. Senast då måste produkter som omfattas av denna standard ha en prestandadeklaration och vara CE-märkta. Vi informerar när vi vet mer om tidplanen för EN 12566-7.

15. Kommer vi få någon lista från HaV/Boverket över de anläggningar som finns på marknaden idag och som är CE-märkta så att vi vet?

Svar 15 Det är inte uppgifter som Boverket har. Det är viktigt att förstå att CE-märkning av byggprodukter inte innebär ett automatiskt "godkännande" för användning av produkten. Prestandadeklarationen och CE-märkningen ska ge tillförlitliga uppgifter om relevanta produkttegenskaper. Med ledning av dessa uppgifter får man avgöra om produkten klarar kraven eller behöver kompletteras med ytterligare åtgärder i form av produkter eller bäddar.

16. Är CE-märkningen stämplad på produkten eller är det ett produktblad, eller både och?

Svar 16. För miljöinspektören och användaren finns de viktigaste uppgifterna om produktens prestanda i prestandadeklarationen som ska upprättas innan produkten får CE-märkas. Prestandadeklarationen ska följa med varje produkt som säljs. Dessutom ska produkten vara CE-märkt enligt reglerna i byggproduktförordningen och i respektive standard.

Enligt byggproduktförordningen ska CE-märkningen fästas på produkten, eller om detta inte är möjligt beroende på produktens beskaffenhet, på förpackningen eller medföljande dokument. I varje harmoniserad standard för byggprodukter finns exempel på CE-märkning.

Mer information finns på Boverkets webb:

<http://www.boverket.se/Bygga--forvalta/CE-markning-och-marknadskontroll/Byggprodukttillverkare/Tva-guider-for-CE-markning/>

17. Även om produkten är CE-märkt: vilka krav på egenkontroll bör ställas?

Svar 17. För de uppgifter som lämnas i prestandadeklarationen behöver ingen vidare granskning göras av miljöinspektören utan det gäller att läsa deklarationen.

För det som byggs, t ex en avloppsanläggning, finns krav på egenkontroll i plan- och bygglagen. Och i miljöbalken finns det krav på egenkontroll vid driften av en avloppsanläggning.

Byggherren måste använda lämpliga produkter när det byggs. I byggreglerna förutsätts att man följer tillverkarens bruksanvisningar och ev. andra instruktioner. Sådana ska vara på svenska för CE-märkta byggprodukter som säljs här i landet. Därutöver gäller systemet för egenkontroll enligt plan- och bygglagens bestämmelser. Miljöbalksregelverket kräver att den som ansvarar för anläggningen löpande kontrollerar och dokumenterar att anläggningen fungerar enligt det tillstånd som getts för den.

18. Vad innebär samexistensperiod (Co-existence period)?

Svar 18: På kommissionens webbplats Nando får du reda på slutdatum för standardens samexistensperiod. Senast då måste CE-märkningen mot standarden vara gjord. Om denna slutar efter den 1 juli 2013 måste prestandadeklarationen och CE-märkningen vara gjord först då. Slutar samexistensperioden den 1 juli 2013 eller dessförinnan ska produkten vara CE-märkt den 1 juli 2013, även i Sverige. Samexistensperioden är till för att tillverkare ska hinna med allt som krävs innan CE-märkning kan göras och för att få fram de nödvändiga anmälda organen. Länk till harmoniserade standarder för byggprodukter på Nando: <http://ec.europa.eu/enterprise/newapproach/nando/index.cfm?fuseaction=cpd.hs>

19. Få jag villkora tillståndet med att produkten ska uppfylla svensk standard?

Svar 19. I de fall det finns en harmoniserad standard för en byggprodukt, får det inte längre finnas en svensk standard, eller annat lands nationella standard, när den harmoniserade standardens samexistensperiod har gått ut. Senast då måste alla nationella standarder ha dragits tillbaka.

Det betyder för byggprodukter som ska användas i t.ex. avloppsanläggningar, att de måste vara försedda med en prestandadeklaration och vara CE-märkta när den harmoniserade standardens samexistensperiod har gått ut. (Se svar på frågorna 18 och 3.) Harmoniserade standarder för byggprodukter är EN-standarder som tagits fram av den europeiska standardiseringsorganisationen CEN, på begäran av den europeiska kommissionen. EN-standarder måste publiceras av varje EU-lands nationella standardiseringsorgan. I Sverige är det SIS, och standarden benämns därför SS-EN. Den svenska utgåvan av EN-standarderna ska stämma överens med alla andra länders utgåvor av EN-standarderna. En SS-EN standard ska alltså inte förväxlas med en rent nationell svensk standard; SS-standard.

Det är viktigt att veta att harmoniserade SS-EN standarder för byggprodukter inte ställer några krav på byggprodukterna utan innehåller metoder och kriterier för bedömning av fortlöpande kontroll av prestanda hos byggprodukten. Genom att använda de metoderna och kriterierna får man fram tillförlitliga produktuppgifter.

BILAGA 4

Om PrestandadeklARATION

Vilka väsentliga egenskaper som ska anges i prestandadeklARATIONEN framgår av den harmoniserade standardens ZA-bilaga, och beror ytterst på de nationella byggreglerna (i meningen krav på byggnadsverk, och en avloppsanläggning är ett byggnadsverk) i det land där produkten ska säljas. I prestandadeklARATIONEN ska tillverkaren lista alla de väsentliga egenskaper som kan bedömas med hjälp av standarden. För alla de egenskaper som tas upp i en särskild tabell (ZA.1) i standarden och som berörs av regler i det land där produkten ska säljas ska prestanda uppges. Antingen en beskrivning, ett värde, klass, pass/fail eller NPD, No Performance Determined, ingen prestanda fastställd. I de fallen saknas alltså uppgifter om produktens egenskaper och den sökande måste på annat sätt visa hur kraven på hela anläggningen ska uppfyllas. Det får då bli i form av t ex reningsfunktion hos ytterligare ett reningssteg eller en markbädd. Byggproduktförordningen har en mall för hur uppgifterna enligt förordningen ska fyllas i prestandadeklARATIONEN, se http://www.boverket.se/Global/Bygga_o_forvalta/Dokument/Byggprodukt/Bilaga%20III%20byggproduktförordningen%20SE2.pdf

I vissa fall ska det också finnas en särskild information vid sidan om prestandadeklARATIONEN för byggprodukter, som ska tillhandahållas tillsammans med den: det handlar om särskild kemikalieinformation enligt EU:s kemikalieförordning Reach:

- a.** Om produkten är en byggvara enligt Reach, till exempel golv eller fönster, så ska det enligt artikel 33 i Reach ges särskilda kemiinformation om produktens eventuella innehåll av särskilt farliga ämnen som finns upptagna på den så kallade kandidatförteckningen i Reach, se [Kemikalieinspektionens webbplats](#) för mer information.
- b.** Om det är en kemisk produkt enligt Reach, till exempel fogmassa eller färg, så ska produkten, enligt Reach artikel 31, precis som tidigare åtföljas av ett säkerhetsdatablad, se Kemikalieinspektionens webbsida för mer information.

Beskrivning av prestandauppgifter enligt SS-EN 12566-3:2005+A1:2009 / Avlopp – Reningsanläggning upp till 50 pe – Del 3: Förtillverkade avloppsanläggningar

Väsentliga egenskaper som listas

Det ska genast sägas att ZA-bilagan i denna standard inte tydligt listar alla parametrar avseende behandlingseffektiviteten. Ett förtydligande av standarden på denna punkt är på väg. Uppgifter om behandlingseffektiviteten för N och total Ph kan redan nu lämnas i CE-

märkningen (prestandadeklarationen) då standarden redan idag innehåller testmetoder för dessa parametrar.

Effekten av behandling, som: Behandlingseffektiviteten:

- **Behandlingseffektivitetskvote** – ska uttryckas för COD, BOD och SS tillsammans med den testade organiska dagliga belastningen (kg BOD_x/d) - här kommer även N och total Ph nämnas, genom ändring i standarden. Uppgifter om behandlingseffektiviteten för N och total Ph kan redan nu lämnas i CE-märkningen (prestandadeklarationen) då standarden idag innehåller testmetoder för dessa parametrar.

Behandlingskapacitet, som: Benämning:

- **Nominell organisk daglig belastning**, uttryckt i kilo BOD_x per dag (kg/d)
- **Nominellt hydrauliskt dagligt flöde** (Q_N), uttryckt i kubikmeter avfallsvatten per dag (m³/d).

Vattentäthet uttryckt som pass/fail tillsammans med angivande av vald testmetod (enligt standarden)

Krossmotstånd och maximal deformationslast ifråga om:

- **Bärförmåga**, uttryckt som krossmotstånd eller maximal deformationslast (och laster: t. ex utfyllnadsmaterial, hydrostatik, fotgångarlast i kN/m², eller om produkten provats enligt en alternativ metod i standarden med ett tröskelvärde ska prestanda uttryckas som: pass/fail.

Varaktighet uttryckt som pass/fail tillsammans med angivande av vald testmetod (enligt standarden).